

METODOLOGIJA SPREMLJANJA IN PREPREČEVANJA ZGODNJEGA OPUŠČANJA IZOBRAŽEVANJA IN USPOSABLJANJA

Povzetek ugotovitev in predlogov za nadaljnje delo

1. Zgodnje opuščanje izobraževanja in usposabljanja (ZOIU)¹ je kazalnik, spremljan na ravni EU (ang.: ELET, early leaving from education and training), ki ga pod nazivom *zgodnje opuščanje izobraževanja* z Anketo o delovni sili za Slovenijo spremlja SURS. Nacionalni cilj na 5 % ZOIU načeloma dosežemo, od leta 2001 je bil delež na letni ravni namreč le 5-krat višji. Ker delež ZOIU upošteva tudi neformalno učenje, je kot edino izhodišče za preprečevanje zgodnjega opuščanja izobraževanja in usposabljanja neustrezen. Predlagamo, da se ta kazalnik razlikuje od spodaj predlaganega kot **anketni ZOIU**.

2. Baza CEUVIZ² zapolnjuje manko na področju spremljanja podatkov o izobraževanju na srednješolski ravni. Ugotavljamo, da je baza zastavljena ustrezno za spremljanje sledečih osrednjih kazalnikov področja:

- **dejanskega ZOIU**, torej deleža vseh prebivalcev, starih 18–24 let z najvišjo doseženo ravno izobrazbe ISCED 2;
- **kazalnika kakovosti**³ izobraževanja, torej deleža dijakov, ki izobraževalne programe zaključijo v predvidenem času (do 31. avgusta zaključnega letnika);
- **šolskega osipa**, se pravi deleža dijakov, vpisanih v vzgojno-izobraževalni zavod⁴, ki izobraževanja ne zaključijo v predvidenem času (do 31. avgusta zaključnega letnika).

3. Baza CEUVIZ omogoča **nadaljnje analize** na ravni sistema, podsistemov (vrst programov, poklicnih področij, regij ipd.) ter individualnih poti. Spremljali bi lahko deleže udeležencev, ki:

1. izobraževalni program zaključijo v času trajanja programa in opravijo maturo/zaključni izpit v spomladanskem roku oziroma do 31. avgusta zaključnega letnika (zgoraj omenjen kazalnik kakovosti);
2. izobraževalni program zaključijo v času trajanja programa in opravijo maturo/zaključni izpit v prvem jesenskem roku po zaključnem letniku;
3. izobraževalni program zaključijo v času trajanja programa in opravijo maturo/zaključni izpit v prvem zimskem roku šolskega leta zaključnega letnika;
4. izobraževalni program zaključijo do 24. leta starosti;
5. izobraževalni program zaključijo kadarkoli po 24. letu starosti;
6. so stari 24 ali več let, so bili vključeni v srednješolski izobraževalni program, a ga niso zaključili.

¹ Kazalnik ZOIU predstavlja delež vseh prebivalcev starih 18–24 let z najvišjo doseženo ravno izobrazbe ISCED 2 (končana ali nedokončana osnovna šola ali brez šolske izobrazbe), ki v štirih tednih pred anketiranjem niso bili vključeni v nobeno obliko (formalno ali neformalno) učenja.

² Pregledali smo anonimizirano izvožene podatke udeležencev za leta 2012, 2013, 2014, 2015 in 2016, in sicer za vse udeležence 7., 8., in 9. r. OŠ, vseh letnikov vseh srednješolskih programov za dijake in odrasle.

³ Sicer kazalnik kakovosti 4 v poklicnem in strokovnem izobraževanju.

⁴ Seveda pri tem mislimo na spremljanje v agregatni obliki, ki onemogoča primerjave med posameznimi VI zavodi!

Baza CEUVIZ omogoča tudi spremljanje natančnejših podatkov o prepisih, ponavljanju⁵, kasnejšem opravljanju mature (Zakon o maturi, 24. člen) ter individualnih izobraževalnih poteh udeležencev, ki izobraževanja ne zaključijo v predvidenem času. Spremljanje bi lahko razširili tudi na podporne programe (PUM-O, produkcijska šola, pridobitev nacionalne poklicne kvalifikacije (NPK) ipd.) ter višje strokovno izobraževanje. S povezovanjem baze CEUVIZ z bazama RIC-a in ZRSZ bi lahko spremljali korelacije med posameznimi dogodki v času izobraževanja in zaposlovanja.

4. V bazi CEUVIZ je pomanjkljivo vnesen **podatek o zaključku izobraževanja**, zato bi bilo smiselno vpeljati dosledno vnašanje tega podatka ter pred prvim spremljanjem manjkajoče podatke dopolniti. Pomemben je tudi podatek **letnica rojstva udeleženca**, ki bi ga bilo treba izpeljati iz EMŠO pred anonimizacijo in izvozom.

5. Namen izobraževanja v smislu **socialne vključenosti državljanov** se pokaže šele ob širšem pregledu, zato bi bilo smiselno že omenjene kazalnike spremljati vzporedno:

- z deležem NEET (niti zaposleni, niti v izobraževanju);
- s stopnjo izobrazbe prebivalcev;
- s stopnjo delovne aktivnosti prebivalcev ter
- z deležem dolgotrajno brezposelnih glede na pridobljeno izobrazbo.

6. Predlagamo, da se ustanovi **nacionalna delovna skupina**, v kateri bi sodelovali predstavniki institucij, s področij **zdravstva, socialnega skrbstva, izobraževanja in zaposlovanja**, ki jih zgodnje opuščanje izobraževanja in usposabljanja najbolj zadeva. Glede posameznih vidikov pa tudi druge, kot na primer SURS (zbiranje in obdelava podatkov). Predlagana področja dela nacionalne delovne skupine so:

- postavljanje celovitih in področno prečnih konceptualnih in metodoloških okvirov,
- zagotavljanje in spremljanje podatkov kot podlage za predloge rešitev,
- medsebojna podpora pri načrtovanju področnih priporočil za preprečevanje ZOIU, na ravni sistema in institucij,
- sodelovanje pri razvoju strokovne podpore strokovnim delavcem.

7. V petem poglavju razmišljamo tudi o **aktivnostih preprečevanja**, ki jih delimo na dve ravni: sistemsko in institucionalno ter na tri nivoje preventive (primarna, sekundarna in terciarna) ter nivo pomoči na ravni institucije. Poudarjamo pa, da so aktivnosti preprečevanja pravzaprav aktivnosti dviga kakovosti vzgojno izobraževalnega dela.

Pripravila delovna skupina:

ZRSŠ: Tatjana Bezić, Tomaž Kranjc, Tamara Malešević, Amela Sambolić Beganović

CPI: Barbara Bauman, Simona Knavs

---

⁵ Ponavljanje na sistemski ravni že spremljamo (MIZŠ: Podatki z analizo za srednje šole in dijaške domove).